

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสภาพขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีสภาพขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงาน ต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 2,536 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 333 คน โดยได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตารางส่วนของเกรงซีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ เฉพาะเกี่ยวกับตัวแปรที่นำมาศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งหน้าที่การงาน ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถามการวัดระดับขวัญ ที่แปลและดัดแปลงมาจากเครื่องมือของเบนเดย์และเรมเพด (Bendey and Ramped) ชื่อว่า The Purdue Teacher Opinionnaire โดยตอบแบบสอบถามแสดงความคิดและข้อเสนอแนะได้อย่างเป็นอิสระ

การพัฒนาเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ใช้วิธีการตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและด้านการบริหาร จำนวน 5 คน ตรวจสอบ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item –Objective Congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ และนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (try out) กับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบภาษาที่ใช้ ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม และปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีส่งแบบสอบถามไปยังข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 75 โรงเรียน โดยส่งแบบสอบถาม ให้ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูสายปฏิบัติการสอน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2551 ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 333 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรซึ่งเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และนำข้อมูลมาจัดระเบียบ ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ใช้หาความถี่และค่าร้อยละ ตามตัวแปรที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
2. การวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับขวัญในการปฏิบัติงานแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ แล้วหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยถือหลักการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานระหว่างครูเพศหญิงและเพศชายโดยการทดสอบค่า (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่มีขนาดของโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ตามลำดับ ดังนี้

2.4 ครูมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมครูมีขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพอใจในเงินเดือน ด้านความพอใจในหลักสูตร และด้านความรู้สึกรู้สึกต่อชุมชนในด้านการสนับสนุนการศึกษา มีขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ด้านความพอใจในหน้าที่การงาน ด้านปริมาณงาน ด้านความพอใจในสถานภาพของครู ด้านความพอใจในอาคารสถานที่และการบริการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู และด้านภาวะกดดันของสังคม ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2.5 ครูมีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ด้านความพอใจในหลักสูตร ด้านความพอใจในสถานภาพของครู ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อชุมชนในด้านการสนับสนุนการศึกษา มีขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความพอใจในหน้าที่การงาน ด้านความพอใจในเงินเดือน ด้านปริมาณงาน ด้านความพอใจในอาคารสถานที่และการบริการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู และด้านภาวะกดดันของสังคม

2.6 ครูปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหลักสูตร ด้านความพอใจในเงินเดือน ด้านปริมาณงาน ด้านความพอใจในสถานภาพของครู ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อชุมชนในด้านการสนับสนุนการศึกษา ด้านความพอใจในอาคารสถานที่และการบริการ และด้านภาวะกดดันของสังคม มีขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความพอใจในหน้าที่การงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 10 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจใน

หน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู ความพอใจในเงินเดือน ปริมาณงาน ความพอใจในหลักสูตร ความพอใจในสถานภาพของครู ความรู้สึกต่อชุมชนในด้านการสนับสนุนการศึกษา ความพอใจในอาคารสถานที่และการบริการ และภาวะกดดันของสังคม จำแนกตามเพศและขนาดของโรงเรียน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

โดยจำแนกสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ซึ่งพบว่า ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รู้สึกว่า มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธีระนัน พิรุณสุนทร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร มรรระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ สนิท แนบกลาง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครู อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์โดยรวมเห็นว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา การศึกษาเขต 10 โดยรวมมีผลในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชวลิต โพธิ์เงิน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขวัญของการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับขวัญโดยรวมของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับยุวดี ฐิริโกไลย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่า สภาพขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ยอมรับความรู้ความสามารถของครูให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ จัดงานสอนให้ครูด้วยความยุติธรรมเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครูแต่ละคน สนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพโดยให้เข้ารับการอบรมและศึกษาต่อ รวมทั้งผู้บริหารได้ถามทุกข์สุขครู ช่วยแก้ปัญหาทั้งด้านหน้าที่การงานและส่วนตัวของครูให้สำเร็จลุล่วง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารดี

1.2 ด้านความพอใจในหน้าที่การงาน ซึ่งพบว่าครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รู้สึกว่า มีความพอใจในหน้าที่การงานอยู่ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ของธีระนัน พิรุณสุนทร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร มระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับสนธิ แเนบกลาง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครู อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์โดยรวมเห็นว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา การศึกษาเขต 10 โดยรวมมีผลในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชวลิต โพธิ์เงิน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขวัญของการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับขวัญโดยรวมของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับยุวดี ภูริโกไทย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่า สภาพขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ งานที่ได้รับมอบหมายมีลักษณะความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ครูมีอิสระในการตัดสินใจ ครูมีส่วนร่วมในการทำงานและการแสดงความคิดเห็น

1.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู ซึ่งพบว่าครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูอยู่ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรทิภา อุ่นจัตตุพร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยการบริการที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 5 ซึ่งการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างครูอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสวนผึ้งและกิ่งอำเภอบ้านคาเป็นหน่วยงานค่อนข้างเล็ก จำนวนครูในหน่วยงานมีไม่มากนัก ทุกคนได้พบปะพูดคุยกันเสมอ ทำให้มีความสนิทสนมเป็นกันเอง และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน จึงทำให้ครูมีความรู้สึกว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความพอใจในเงินเดือน ซึ่งพบว่าครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความพอใจในเงินเดือนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ของธีระนันท์ พิรุณสุนทร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ครูและผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดสกลนคร มร ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับสนธิ แนนกลาง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครู อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์โดยรวมเห็นว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา การศึกษาเขต 10 โดยรวมมีผลในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชวลิต โพธิ์เงิน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขวัญของการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับขวัญโดยรวมของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับยุวดี ภูริโกไทย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัดงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่า สภาพขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รู้สึกว่าเงินเดือนที่ได้รับยังไม่เหมาะสมกับความสามารถ ยังไม่เป็นพอกับความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว และเงินเดือนที่ได้รับยังไม่ทำให้เกิดความมั่นใจในการวางตัวในสังคม ตลอดจนการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษอยู่ในขอบเขตอยู่ในขอบเขตจำกัดทั้งนี้เพราะการพิจารณาเลื่อนขั้นกรณีพิเศษ ให้โควตาไปตามจำนวนเงินเดือน ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นหนุ่มสาวเงินเดือนโดยรวมแล้วน้อยกว่าครูในเมืองจึงได้จำนวนน้อยกว่า เมื่อเทียบกับอำเภออื่น

1.5 ด้านความพอใจในปริมาณงาน ซึ่งพบว่าครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รู้สึกว่ามีความพอใจในปริมาณอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัลลวีร์ ห่อสกุลกล (2520 : 48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ขวัญของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยพบว่า ขวัญของครูแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีองค์ประกอบของขวัญของครูแนะแนวเรียงลำดับความสำคัญพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชามีความสำคัญเป็นอันสูงสุด รองลงมาคือความสัมพันธ์กับนักเรียน

ปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี ซึ่งพบว่าขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เอกชนอยู่ในระดับมาก ในด้านชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษาเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน ได้ชี้แจงให้ชุมชนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการศึกษา และครูส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดกับตนเองกับชุมชน รวมทั้งนโยบายให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามา มีบทบาทช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทำให้ชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และให้การสนับสนุน โรงเรียนมากขึ้น

1.9 ด้านความพอใจในอาคารสถานที่และการบริการ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้สึกด้านความพึงพอใจในอาคารสถานที่และการบริการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิช รุ่งเป้า (2545 : บทคัดย่อ) การศึกษากระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และขวัญกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะ โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสวนผึ้งและกิ่งอำเภอบ้านคา ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในพื้นที่กันดาร การคมนาคมไม่สะดวก อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร

1.10 ด้านภาวะกดดันของสังคม ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้สึกด้านภาวะกดดันของสังคมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครู มีเสรีภาพเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ปกครอง และบุคคลอื่นๆ เพราะอยู่ใกล้ชิดกับสังคมนอกๆ โรงเรียน ที่เป็นสังคมชนบท ครูได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้ครูมีเสรีภาพในการอภิปรายปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจกันดี จึงรู้สึกว่าการกดดันของสังคม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของครูมีความแตกต่างกันทางด้านเพศและประสบการณ์ในการทำงานมีสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามเพศพบว่าทั้งครูชายและครูหญิง มีสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเสริฐ เสมอจิตร (2538 : 211-212) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับขวัญของครูอาจารย์ใน

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบขวัญของครูอาจารย์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะในปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิสตรีได้กำหนดให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมกับชาย เพศหญิงและเพศชาย มีวุฒิภาวะความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ฐานะทางการเงิน เศรษฐกิจ สังคม เกียรติยศ และศักดิ์ศรี เท่าเทียมกัน ในโรงเรียนมีระบบปฏิบัติงานเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ความสามารถได้ตามศักยภาพของตนเอง เพศหญิงขึ้นมาเป็นผู้บริหารมากขึ้น แสดงถึงการยกย่องผลงานและโอกาสก้าวหน้า ในอาชีพเท่าเทียมกัน ในโรงเรียนมีระบบปฏิบัติงานเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ครูหญิงและครูชายมีสิทธิต่างๆ ได้เหมือนกัน อาจมีส่วนทำให้ครูชายและครูหญิงมีสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนสภาพปัจจัยที่แตกต่างกันใน 1 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจในปริมาณงาน อาจเป็นเพราะว่า ครูชายมีวุฒิภาวะทางอารมณ์บางเรื่อง ดีกว่าครูหญิง เช่น ไม่คิดรายละเอียดมาก และมีอิสระในการเข้าไปสังคมนอกกว่าครูหญิง และรับภาระงานจำนวนมากได้ อาจมีส่วนทำให้สภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านนี้แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก อันมีผลเนื่องมาจากสภาพปัจจัย 10 ด้าน คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร 2) ความพอใจในหน้าที่การงาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู 4) ความพอใจในเงินเดือน 5) ความพอใจในปริมาณงาน 6) ความพอใจในหลักสูตร 7) ความพอใจในสภาพครู 8) ความรู้สึกต่อชุมชนในด้านการสนับสนุนการศึกษา 9) ความพอใจในอาคารสถานที่และบริการ และ 10) ภาวะกดดันของสังคม ซึ่งพบว่าความพอใจในหลักสูตร ความพอใจในอาคารสถานที่และบริการ ความพอใจในปริมาณงาน ความพอใจในเงินเดือน อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยเสนอแนะในด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูให้ชัดเจน การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การกำหนดตำแหน่ง ค่าตอบแทนและ

สวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของครู และให้เพียงพอกับความเป็นอยู่ของครูและครอบครัว

1.2 โรงเรียน ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านธุรการให้ลดลงตัวมากขึ้น และลดปริมาณงานอื่นๆ ให้น้อยลง แต่ควรเน้นภาระกิจหลักด้านกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนทำหน้าที่ได้เต็มที่และมีประสิทธิภาพ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรให้ครูมีความรู้ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ยุคปัจจุบันและความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพิจารณาการจัดตั้งงบประมาณด้านอาคารสถานที่และบริการ ให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

1.5 ควรจัดสรรงาน ปริมาณงาน ให้เหมาะสมกับความสามารถ ตรงความสามารถ ความถนัดของครูแต่ละคน และภาระงานที่หนักเกินไปทำให้ครูลดศักยภาพในการสอนน้อยลง ดังนั้นควรให้ภาระงานแต่ละบุคคลทัดเทียมกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อได้หาแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูในโรงเรียน ได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรทดลองหารูปแบบการจัดเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสมให้ครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ควรจัดสรรด้านปริมาณงานให้เหมาะสมกับความสามารถตามความถนัดของครู